

**PER LA TEVA SALUT I LA SALUT DE L'ANIMAL,
VACUNAT TU, VACUNA L'ANIMAL**

VACUNAR ALS ANIMALS, PROTEGEIX A L'HOME

M. ANGELS CALVO TORRAS

INTRODUCCIÓ

En el marc de la salut pública, en termes cost-efectivitat, la potabilització de l'aigua i les vacunes són les mesures de més impacte pel que fa a prevenció de malalties infeccioses, de fet han canviat la situació sanitària mundial.

La vacunació és un acte clínic de gran importància per la salut dels homes i dels animals. En el cas de les vacunes per prevenir processos d'etiologia bacteriana, poden ajudar a limitar la propagació de la resistència als antibiòtics. El ressorgiment a nivell mundial de malalties causades per bacteris resistents, que es deu a l'ús excessiu o erroni dels antibiòtics, és un dels principals problemes per a la salut pública. Les infeccions resistents són més difícils i costoses de tractar i els pacients no sempre es recuperen. La vacunació dels éssers humans i dels animals és una forma molt eficaç d'evitar les infeccions i, per tant, de reduir l'ús d'antibiòtics.

Les vacunes disponibles per a gossos, gats i per altres espècies animals, que conviuen amb nosaltres repercuteixen directament sobre la seva i la nostra salut i no hem d'oblidar que, en una tinença responsable, cal fer un seguiment del estat sanitari de les nostres mascotes.

La participació de diferents sectors i la col·laboració a través de l'enfocament «Una salut» que inclogui activitats d'educació comunitària, programes de sensibilització i campanyes de vacunació és fonamental.

Exposarem, a continuació la importància de la vacunació en front a ràbia sense deixar de esmentar la necessitat d'altres vacunacions i controls dels animals de companyia.

ASPECTES GENERALS I VACUNACIÓ

El 28 de setembre -Dia Mundial de la ràbia- experts de l'OMS han ressaltat la importància dels programes de vacunació canina com l'opció més eficaç per reduir el risc de ràbia, malaltia que mata al voltant de 50 000 persones cada any a tot el món. Recordem que l'OMS, segueix fomentant la prevenció de la ràbia en l'ésser humà, mitjançant l'eliminació de la ràbia canina i que lidera el col·lectiu "Units contra la Ràbia" per assolir l'objectiu "Cap mort humana per ràbia per 2030".

La ràbia és una virosi zoonòtica que es pot prevenir administrant una vacuna i que afecta a més de 150 països i territoris. Un cop apareixen els símptomes clínics, és pràcticament mortal en tots els casos. Fins el 99% dels casos humans, el virus és transmès per gossos

domèstics. No obstant això, la malaltia pot afectar tant els animals domèstics com als animals salvatges. Es propaga a persones i animals a través de mossegades o esgarrapades, generalment amb la saliva.

Cada any s'administren vacunes després d'una mossegada a més de 29 milions de persones a tot el món; d'aquesta manera es poden prevenir centenars de milers de morts anuals per ràbia.

La vacunació dels gossos és l'estratègia més rendible per prevenir la ràbia en l'ésser humà, ja que no només redueix les defuncions atribuïbles a la ràbia transmesa pels gossos, sinó també la necessitat de profilaxi post-exposició com a part de l'atenció a els pacients mossegats. Després de la vacunació l'animal presenta una resposta immunològica contra el virus. El gos queda protegit als 14 dies després de la injecció de la vacuna i la seva efectivitat és del ordre del 100%.

Cal tenir en compte que el 40% de les persones mossegades per un animal del què se sospita que pateix ràbia són nens menors de 15 anys. El rentat immediat i a fons de la ferida amb aigua i sabó després del contacte amb un animal sospitós és fonamental i pot salvar vides.

La participació de diversos sectors i la col·laboració a través de l'enfocament «Una salut» que inclogui activitats d'educació comunitària, programes de sensibilització i campanyes de vacunació és fonamental.

La ràbia està inclosa en el nou full de ruta 2021-2030 de l'OMS. Com hem dit, es tracta d'una zoonosi, i per tant, requereix una estreta coordinació intersectorial a nivell nacional, regional i mundial.

L'educació sobre la conducta dels gossos i la prevenció de les mossegades, tant per als adults com per als nens, és fonamental en tot programa de vacunació contra la ràbia. Cal millorar els coneixements de les comunitats en matèria de prevenció i lluita contra la ràbia, en concret sobre la responsabilitat que suposa tenir una mascota, la prevenció de les mossegades i la manera d'actuar en front d'elles. El compromís de les comunitats i la seva participació en els programes preventius contribueixen a millorar la cobertura i la recepció de la informació més important.

Les infeccions que es consideraven eradicades o al menys controlades, estan repuntant degut a la capacitat de desplaçament de persones i animals entre Europa, països de l'Est i els països de nord d'Àfrica, en què la ràbia és una malaltia prevalent, particularment en el medi rural.

"Disposem de tots els instruments necessaris per eliminar la ràbia, però es requereix un gran esforç per aconseguir posar aquesta malaltia sota els focus per tal de llançar i mantenir programes regionals d'eliminació de la ràbia a gran escala", afirma el Dr. François-Xavier Meslin, de el Departament de Control de les Malalties Tropicals Desateses de l'OMS i segueix. "La vacunació dels gossos és una mesura cost-eficaç a llarg termini, ja que en les zones lliures de ràbia no es requereix profilaxi post-exposició en l'home".

A nivell mundial, les mossegades de gos són la causa de gairebé tots els casos humans de mort per ràbia, amb un nombre molt menor de casos anuals atribuïbles a altres animals domèstics i salvatges, en particular ratpenats.

A Espanya, durant la primera meitat de segle XX la ràbia va ser un greu problema de salut pública: en la dècada dels 50 es van registrar més de 5.000 casos en animals. Aquesta malaltia vírica, que afecta el sistema nerviós central, és transmissible a l'home mitjançant mossegades o esgarrapades amb conseqüències letals. A dia d'avui, a Europa occidental, la malaltia transmesa per animals domèstics pràcticament ha desaparegut i ha disminuït enormement la que afecta animals salvatges, principalment guineus. Ceuta i Melilla presenten esporàdicament casos en gossos a causa de la permeabilitat que existeix a nivell de les seves fronteres amb el Marroc, on aquesta malaltia segueix present, de manera que la possibilitat d'importació a la Península s'ha incrementat en els darrers anys com a conseqüència de del moviment de persones a través de l'Estret de Gibraltar. D'altra banda, la lliure circulació per la Unió Europea també ho pot facilitar.

La vacuna, va ser d'implantació obligatòria en tot el territori espanyol durant molts anys, fet que va provocar que la situació estigués controlada, però al transferir-se les competències sanitàries, diverses comunitats autònomes van retirar la seva obligatorietat. És curiós constatar que precisament aquelles fronteres amb França (Catalunya i País Basc) i amb el Marroc (Andalusia) fossin precisament les que prenguessin aquesta decisió. Andalusia la va tornar a declarar obligatòria, però a Catalunya, País Basc, Galícia i Astúries segueix sense ser-ho. Precisament aquesta última és la província espanyola on menys es vacuna enfront d'aquesta malaltia: el 2015 només estaven protegits el 11,4% dels gossos, segons l'Associació Empresarial de Veterinaris de Principat, "infravalorant els riscos d'un possible cas de ràbia importada".

En els darrers anys s'han descrit diversos casos. El de major rellevància va ser l'any 2013, quan es va produir un brot a Toledo per un gos que residia a Catalunya, però que va desenvolupar la simptomatologia en aquest altre lloc, amb agressió a cinc persones. L'elevada taxa de vacunació dels animals de la zona va permetre controlar-lo amb rapidesa.

Actualment hi ha força controvèrsia respecte a la vacuna antiràbica. L'argument principal dels seus defensors és que tot i que a Espanya el virus de la ràbia estigui eradicat, el nostre país no deixa de ser un lloc de pas per a habitants de països en els quals la ràbia no està eradicada, com França o el Marroc.

Al viatjar a països on la ràbia no està eradicada amb els nostres animals de companyia, és important assegurar-nos que els animals estan correctament protegits contra la ràbia abans d'iniciar el viatge. Això implica, no només que l'animal estigui vacunat, sinó també comprovar, mitjançant una anàlisi de sang, que té uns bons nivells d'immunització enfront de virus.

Cal recordar però que a ràbia no és l'única malaltia que afecta les nostres mascotes: el brom (amb una gran mortalitat), el Parvovirus (gastroenteritis vírica), l'hepatitis infecciosa, la leptospirosi o les coronaviròsis són algunes d'elles. Les vacunes en front d'aquestes malalties no són obligatòries però sí recomanables.

En el cas dels gats, es aconsellable per mantenir-los lliures de malalties, en molts casos mortals com la leucèmia o la peritonitis infecciosa, procedirà la seva vacunació en front d'aquests processos d'infecció.

ACTUACIONS DE L'OMS

L'Organització Mundial de la Salut (OMS), l'Organització de les Nacions Unides per a l'Alimentació i l'Agricultura (FAO) i l'Organització Mundial de Sanitat Animal (OIE) han prioritzat la ràbia en el marc de l'enfocament «Una salut».

L'OMS, segueix fomentant la prevenció de la ràbia en l'ésser humà mitjançant l'eliminació de la ràbia canina, les estratègies de prevenció de les mossegades de gossos i l'ús més ampli de la via intradèrmica a la profilaxi posterior a l'exposició per reduir el volum de vacuna utilitzat i, per tant, el cost de les vacunes derivades de cultius cel·lulars, d'un 60% a un 80%.

L'OMS col·labora amb els seus associats per orientar i donar suport als països a elaborar i aplicar els seus plans nacionals d'eliminació de la ràbia. Actualitza i difon periòdicament orientacions tècniques sobre la ràbia, per exemple, sobre epidemiologia, vigilància, diagnòstic, vacunes, estratègies d'immunització, control i prevenció segures i rendibles de la ràbia humana i animal, execució de programes operatius i les cures pal·liatives per a persones amb ràbia..

La inclusió dels productes biològics contra la ràbia en la llista de medicaments essencials dels països i la promoció d'un major accés de les poblacions pobres i rurals a la profilaxi postexposició són prioritats per l'OMS i reforcen els avenços mundials per assolir la cobertura sanitària universal.

CONSIDERACIONS FINALS

L'Organització Col·legial Veterinària reclama l'obligatorietat de la vacuna antiràbica a tot el territori espanyol. Cal advertir també que, a Espanya, hi ha virus de la ràbia en ratpenats, pel que es recomana no manipular aquests animals sense protecció i tan sols per personal expert.

Considerem necessari la vacunació antiràbica en gossos i animals de companyia, però cal recordar que es convenient un seguiment de l'estat de salut de l'animal, per prevenir qualsevol problema que es pugui manifestar.

Recordem: **Prevenir abans que curar.**

BIBLIOGRAFIA RECOMENADA

OMS <https://www.who.int/es/news-room/fact-sheets/detail/rabies>

OMS, Laboratory techniques in rabies. Fifth edition. Volume 1 + 2. Editors: Charles E. Rupprecht; Anthony R. Fooks; Dr B. Abela-Ridder/Neglected Zoonotic Diseases . 2018. 289pp.

OMS Expert Consultation on Rabies: WHO TRS N°1012. Third report. Editors: Dr B. Abela-Ridder/Neglected Zoonotic Diseases.2018. 183pp.

Bernadette Abela-Ridder, Susan Moore, Ashwath Narayana, Deborah Briggs, Lea Knopf
Eds. Scientific and Operational Updates on Rabies.Vaccine. Eds.. 2019. Vol. 37. Supp.
174pp